

ГОТОВНОСТ НА СТУДЕНТИ ЗА УЧАСТИЕ В ДОБРОВОЛЧЕСКИ ИНИЦИАТИВИ

Стела Й. Дюлгерова¹, Силвия Б. Цветкова²

1. Медицински университет-Плевен, РБългария, Факултет Здравни грижи, Катедра „Сестрински хирургични грижи“;
steladyulgerova@abv.bg

2. Медицински университет-Плевен, РБългария, Факултет Фармация, Сектор „Предклинични и клинични науки“;
sborcvet@abv.bg

Резюме - В съвременното общество темата за доброволчеството е изключително актуална. От една страна се свързва с динамиката на обществения генезис, от друга – с въздействието, което микро-, мезо- и макросредата оказват върху формирането на личността на бъдещите здравни специалисти. Доброволчеството е човешка ценност и хуманна дейност. То може да се притежава, но да не се демонстрира по една или друга причина.

В проучването са включени 80 студенти от специалност „Медицинска сестра“ при Медицински университет-Плевен, 2 и 3 курс на обучение. То обхваща шест въпроса – затворен и отворен тип, които целят да изяснят информираността за провеждани до момента мероприятия с благотворителна цел, лични интереси и мотиви за участие в дейности, насочени в подкрепа на лица с увреждания, както и изясняване на факторите, които възпрепятстват участието на студентите в доброволчески инициативи.

Получените резултати показват, че студентите получават информация за доброволчески активности предимно от социалните мрежи, валидно за 50% от анкетираните, от съобщения в публичното пространство – 28%, последвани от информацията в МУ-Плевен (24%). Половината от участниците имат желание да участват в такива мероприятия. Едва 14% вече имат участие в благотворителни дейности. Сред водещите мотиви са: желание да се окаже помощ на хора в нужда (68%) и да се придобие опит и развият умения (43%). Едни от възпрепятстващите фактори, посочени от студентите са: липса на време (66%), опасения за несправяне (23%) и недостатъчна информация за възможности (18%). Проучването дава основание темата за доброволчеството да присъства активно в процеса на обучение.

Ключови думи: доброволчество, информираност, мотивация, обучение, студенти специалност „медицинска сестра“

STUDENTS' READINESS TO PARTICIPATE IN VOLUNTEER INITIATIVES

Stela Y. Dyulgerova¹, Silvia B. Tsvetkova²

1. Medical University-Pleven, Republic of Bulgaria, Faculty of Health Care, Department of Nursing and Surgical Care;
steladyulgerova@abv.bg

² Medical University-Pleven, Republic of Bulgaria, Faculty of Pharmacy, Sector "Preclinical and Clinical Sciences"
sborcvet@abv.bg

ABSTRACT — In contemporary times, the topic of volunteering is extremely relevant. On one hand, it is linked to the dynamics of social genesis; on the other, to the influence that the micro-, meso-, and macro-environment exert on the personality development of future healthcare professionals. Volunteering is a human value and a humane activity. It may be possessed, yet not demonstrated, for one reason or another. The study includes 80 students from the Nursing programme at the Medical University of Pleven, in their 2nd and 3rd year of study. It covers six questions - both closed- and open-ended - aimed at clarifying awareness of previously conducted charitable events, personal interests and motivations for participating in activities supporting people with disabilities, as well as identifying the factors that hinder students' participation in volunteering initiatives. The results show that students receive information about volunteering activities primarily through social media, applicable to 50% of respondents, followed by public announcements at 28%, and information from MU-Pleven at 24%. Half of the participants expressed a desire to take part in such events. Only 14% have already been involved in charitable activities. Among the leading motivations are: the desire to help people in need (63%) and to gain experience and develop skills (43%). Among the hindering factors cited by students are: lack of time (68%), concerns about not being able to cope (23%), and insufficient information about available opportunities (18%). The study provides grounds for the topic of volunteering to be actively incorporated into the educational process.

Keywords: volunteering, awareness, motivation, education, nursing students

1. ВЪВЕДЕНИЕ

В съвременното общество темата за доброволчеството е изключително актуална. От една страна се свързва с динамиката на обществения генезис, от друга – с въздействието, което микро-, мезо- и макросредата оказват върху формирането на личността на бъдещите здравни специалисти. Доброволчеството е човешка ценност и хуманна дейност. То може да се притежава, но да не се демонстрира по една или друга причина. Доброволчеството в Европа и по света е ценност, традиция, призната и оценена от обществата. (Ackermann, K., & Manatschal, A. (2018). 8,9,12] Доброволчеството в България е широко разпространено, особено в области като хуманитарна помощ и социални услуги. (Горчилова, Д., Тончева-Златкова, В. (2024) У нас има дългогодишни традиции в доброволчеството (Тодорова, Кр. (2013). В сферата работят множество утвърдени неправителствени организации и образователната ни система предоставя добри условия за развиване на доброволчество както в училище, така и в Университета.

Доброволчеството предоставя възможност на младите хора да се включат в дейностите на различни организации и да допринесат за планирането и изпълнението на техните проекти, инициативи и кампании. По този начин се създава отношение към социално значими проблеми и се формира активна гражданска позиция (<http://www.dfbulgaria.org/2011>).

Актуалността на темата е продиктувана от динамичните промени в обществото и осмисляне стойността и мястото на доброволчеството в рамките на университетското образование (Тончева-Златкова, В. (2025). Доброволчеството най-общо може да се определи като алтруистична дейност, носеща позитивна промяна за хората, техните общности и обществото като цяло. Формите на доброволна дейност са различни и изключително разнообразните са подбуди на доброволците. Известно е, че доброволците са най- големият ресурс, който използваме, за да се справим с всяка криза - хуманитарна, здравна или природна. (Петров, Симеон, (2023) Безспорен е ефекта, който доброволчеството има върху нагласите, поведението и формирането на подготвени здравни специалисти.

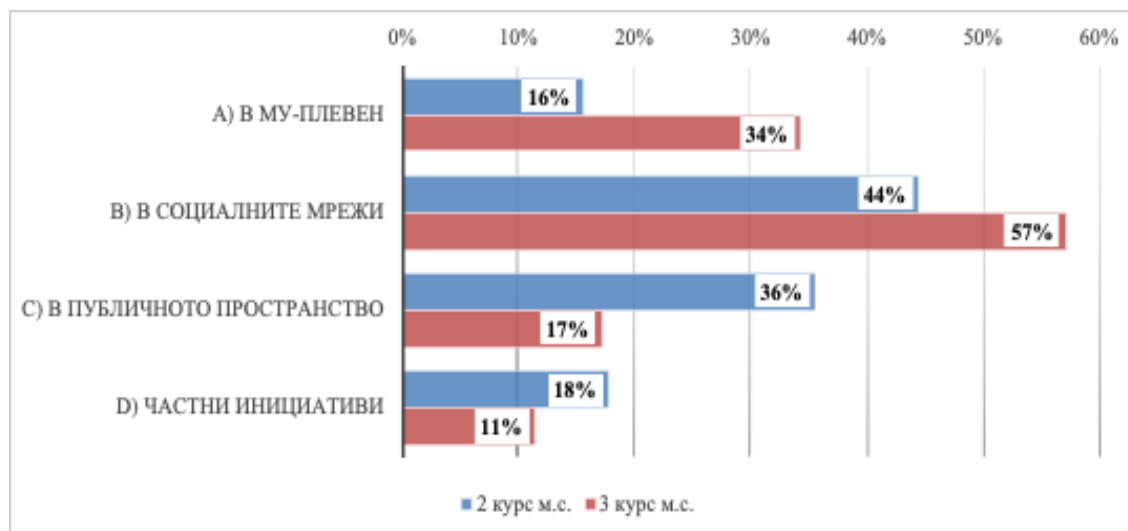
2. МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Анкетно проучване сред 80 студенти от специалност „Медицинска сестра“ при Медицински университет-Плевен, 2, 3 курс на обучение. Анализирани са шест въпроса, които целят да изяснят информираността за провеждани до момента мероприятия с благотворителна цел, лични интереси и мотиви за участие в дейности, насочени в подкрепа на лица с увреждания, както и изясняване на факторите, които възпрепятстват участието на студентите в доброволчески инициативи.

3. РЕЗУЛТАТИ

Доброволчеството е многоаспектен социален феномен, за който няма общовалидна дефиниция (Wilson, J. (2000)). Спектърът от дейности и сфери на прилагане на доброволчески труд е много голям, което определя информационното разнообразие. Значението на каналите за информация в сферата на доброволчеството е безспорна.

Резултатите показват, че студентите участващи в проучването получават информация за доброволчески инициативи от различни източници, но превес имат социалните мрежи. (Фиг. 1)

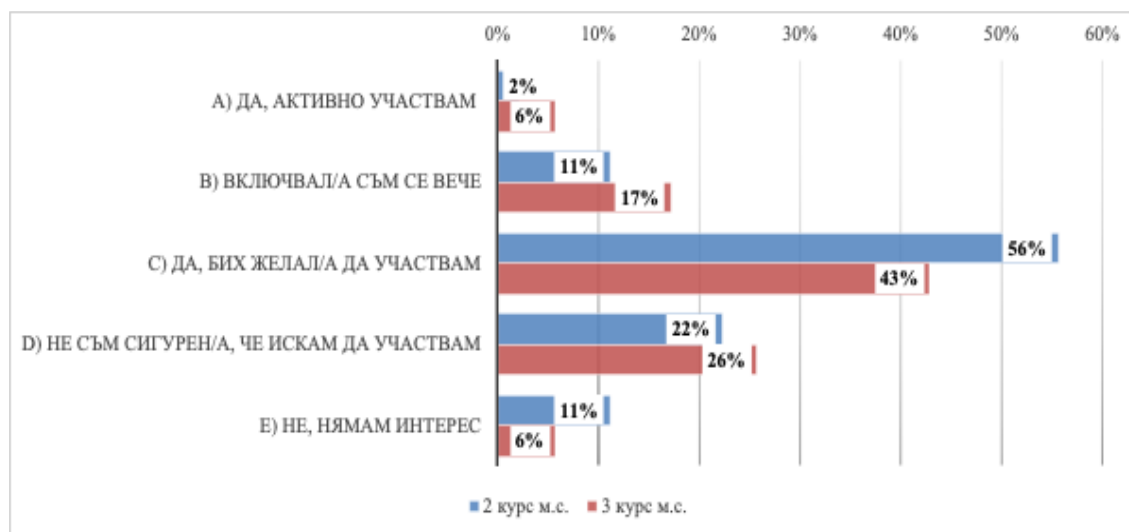

Фиг. 1 Разпределение на отговорите на студентите по отношение източника на информация за провеждани мероприятия с благотворителна цел

При ранжиране на получените резултати се вижда, че информацията от МУ – Плевен и публичното пространство е с почти еднаква тежест. Студентите от втори курс поставят еднакъв знак на информацията получена от МУ- Плевен и частни инициативи. Това означава, че популяризирането на доброволчеството и повишаване на публичността и признателността към дейността им е особено важно (Тончева-Златкова, В. (2025)). Насърчаването на доброволчеството във висшите учебни заведения е от първостепенно значение, тъй като младите хора са в основата на напредъка на всяка държава и се възприемат като движеща сила за нейното икономическо и социално развитие (Тодорова, Кр. (2013)). Подобни действия и инициативи утвърждават университети като социално ангажирани институции и подготвят студентите за активна и отговорна роля в обществото и в бъдещето на страната (Zuki et al, 2024).

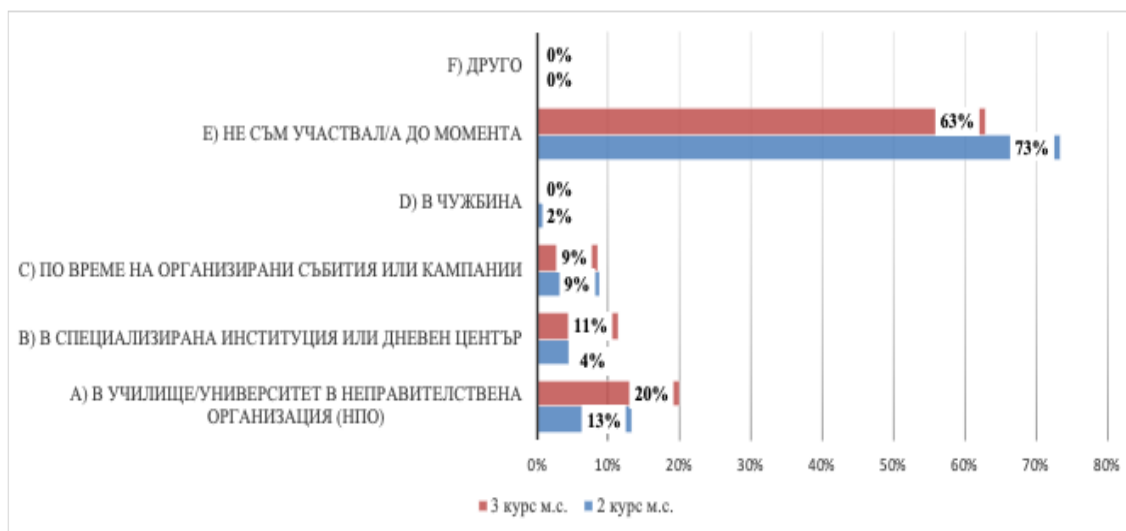
Запитани дали проявяват интерес за участие в доброволчески инициативи половината от респондентите имат желание за участие в подобни инициативи. Едва 5 (11%) от студентите от

втори курс вече имат участие в благотворителни дейности. С увеличаване курса на обучение се увеличава участието в такива дейности – 17% (фиг. 2)

Фиг. 2 Разпределение на отговорите на респондентите по отношение на проява на интерес за участие в доброволчески дейности, насочени към подкрепа на хора с увреждания

На фиг. 3 е илюстрирано участието на респондентите в доброволчески дейности. Най-голям е относителния дял на студентите, които до този момент не са участвали в доброволчески инициативи. Студентите от трети курс показват по-голяма инициативност за участие в организирани събития от училище, университет или неправителствена организация. Нищожен е относителния дял на студентите, които нямат интерес към подобни дейности.

Фиг. 3 Разпределение на отговорите на студентите по отношение участие в доброволчески дейности

Данните показват, че по-голямата част от студентите не са участвали досега в доброволчески и благотворителни дейности, но имат желание да се включат за бъдеще. Малък е броят на респондентите, които изобщо не са заинтересовани от такъв вид дейности.

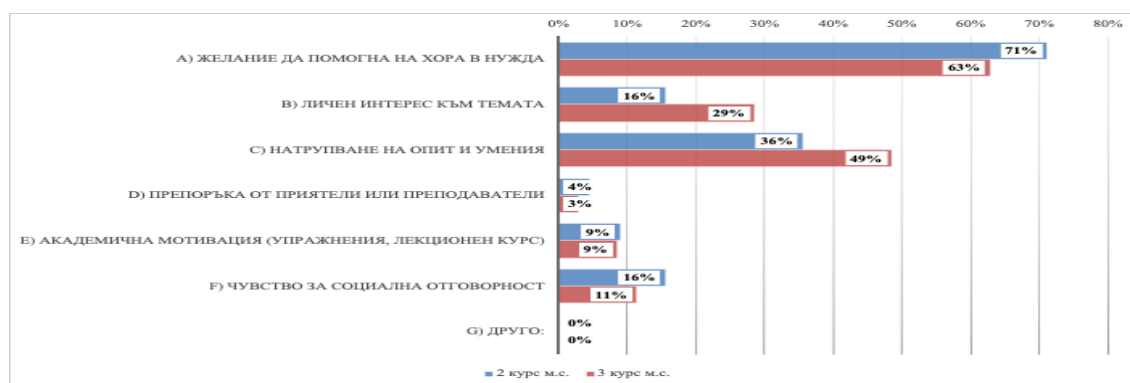
По-голямата част от респондентите споделят, че са участвали в доброволчески инициативи по линия БЧК, други по време на COVID-19 пандемията, водени от

възможността за професионална реализация като бъдещи здравни специалисти.

Безспорни доброволчески дейности, в които голяма част от анкетиранията са се включвали и/или имат желание да се включат са – набиране на средства за благотворителни цели като: помагане на нуждаещи се хора, чрез даряване на пари, дрехи, храни; помагане на болни деца, деца със специални потребности или деца, лишени от родителска грижа; грижа за болни/самотни/възрастни хора; помагане за опазване на околната среда; кръводаряване (Горчилова, Д., Тончева-Златкова, В. (2024). Подобни дейности посочват и студентите, участващи в нашето проучване, като с най-голям относителен дял са участвали в кръводарителски кампании.

Доброволчеството има съществен принос за развитието на клинични компетенции, социална ангажираност и професионална идентичност. Затова се наблюдава постепенно увеличаване броят на хората, които се интересуват от доброволчески инициативи. Това е посочено както от нашите студенти, така и от други проучвания (Тодорова, Кр. (2013)

На фиг. 4 е илюстрирано мотивацията на студентите за участие в доброволчески инициативи.

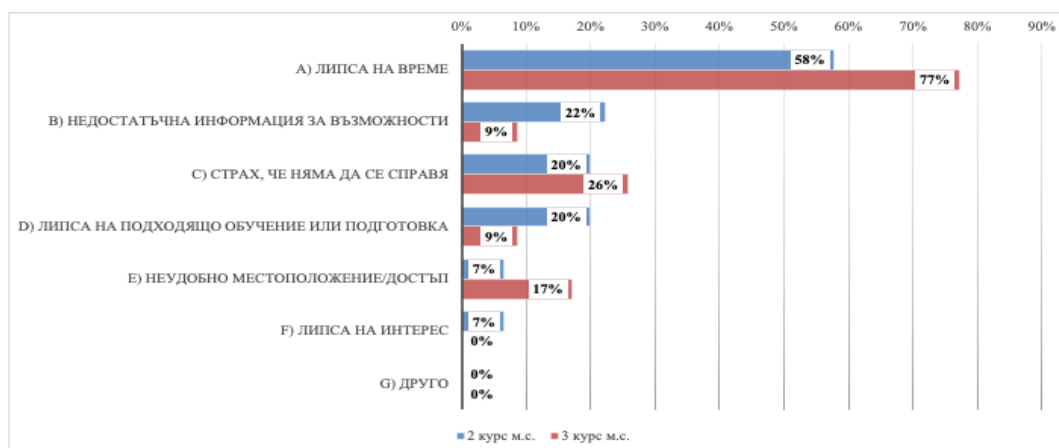

Фиг. 4 Мотивация за участие на студентите в доброволчески дейности

Сред водещите мотиви са:

- желание да се окаже помощ на хора в нужда – две трети от участващите в проучването
- да се придобие опит и развият умения – приблизително половината от респондентите

Това подкрепя тезата, че обучението чрез практика (service-learning) е ефективен инструмент за професионално развитие

Фиг. 5 Фактори, възпрепятстващи участие на студентите в доброволчески дейности

Данните показват и често срещаните бариери, която стоят пред студентите, за да полагат доброволен труд – липса на време, страх, че няма да се справят, липса на подходящо обучение. От друга страна, неудобното местоположение е също често срещана пречка.

При анализа на съществуващите нагласи, влияещи на мотивацията и понижаващи желанието за включване в доброволчески инициативи, са засегнати следните аспекти – ценността на отделеното време за безвъзмезден труд, страха от несправяне с поставените задачи и липса на подготовка. Доброволчеството е социален феномен, който е все по-необходим в съвременната среда и трябва да бъде насърчавано особено сред младите хора (Omoto, AM, Snyder, M. (2002). Има много и съществени фактори, които възпират или възпрепятстват участието на доброволците в някои инициативи. Водещо значение и еднаква тежест имат липсата на детайлна информация за доброволческата инициатива и мястото на нейното провеждане.

Във все повече висши училища в България започва да се говори за доброволчеството като социален феномен. (Горчилова, Д., Тончева-Златкова, В. (2024). През последните години се увеличават добрите примери в това отношение. Най-показателни са доброволческите инициативи по време на пандемията от COVID-19 . Свързани с него са благотворителността, помагане на непознати, желание да се помага. Възможностите на доброволчеството за осигуряване на плавен преход между образованието и пазара на труда е една още не напълно използвана възможност в българските образователни институции. Данните от литературата доказват, че това е опит, който изгражда навици, ценности и усещане за принадлежност, наред с придобиване на самочувствие, дисциплина и чувство за отговорност. Чрез него се изграждат (Ackermann, K. (2019).

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Мотивацията за участие на респондентите в доброволчество е свързана с желание за помощ, социални ценности, и образователна подготовка, поради възможността не просто да даваш, а да действаш, да участваш, да си активен (Chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://buditeli.unibit.bg/images/program/2020/section_1/1_Sabina_Eftimova.pdf).

Резултатите съответстват на изследвания, които подчертават ролята на социалните ценности и мотивацията като водещи фактори сред студенти за готовност за участие в доброволчески инициативи (Ackermann, K., & Manatschal, A. (2018).

Проучването дава основание темата за доброволчеството да присъства активно в процеса на обучение. Участието на студентите в доброволчески инициативи ще спомогне да развият практически умения и социална отговорност. Това ще допринесе за изграждането на бъдещи здравни специалисти с висока степен на емпатия, отговорност и готовност за работа с уязвими групи.

6. ЛИТЕРАТУРА

Венева Паунчева, Р. Доброволчеството е възможност активно да участваш в промяната на общността, средата, организацията, взаимоотношенията, http://www.dfbulgaria.org/2011/dobrovolchestvo_vuzmojnost_promiana_obshtnostta

Горчилова, Д., Тончева-Златкова, В. (2024). Университетите в XXI век: Изграждане и поддържане на общности, Публични политики.BG, 14(4), с. 36-51.

Петров, Симеон, (2023) Доброволчеството като индивидуална и колективна ползност Публични политики.bg Volume 14/ Number 1/ April 2023, с.83 -114

Петрова, Стелияна, Жана Рангелова, Красимира Лалева (2018), Доброволчеството като

възможност за подпомагане на професионалната реализация, Здравна икономика и мениджмънт, година 18, 2018 г., брой 2 (68), с. 32-38

Тодорова, Кр. (2013), Доброволчеството като механизъм за професионална реализация. – В: Е-списание Социална работа, [2013, № 1, с. 73-93]

Тончева-Златкова, В. (2025). Дигитално доброволчество: трансформация на участието в ерата на цифровизацията, Управление и образование/Хуманитарни и социални науки, 21(4), Бургас: Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, с. 80-92,

Ackermann, K. (2019). Predisposed to volunteer? Personality traits and different forms of volunteering. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 48(6), 1119-1142. <https://doi.org/10.1177/0899764019848484>

Ackermann, K., & Manatschal, A. (2018). Online volunteering as a means to overcome unequal participation? The profiles of online and offline volunteers compared. *New Media & Society*, 20(12), 4453-4472. <https://doi.org/10.1177/1461444818775698>

Omoto, AM, Snyder, M. (2002). Considerations of Community the Context and Process of Volunteerism, *American Behavioral Scientist* 45 (5): 846-67.

Zuki, N., Meor, N., Bakar, M, Mansor, A. (2024). The role of higher education student volunteerism in community service through student citizenship behavior, *Jurnal Personalia Pelejar*, 27(1), pp. 29-34, available at: <https://www.ukm.my/personalia/wp-content/uploads/2024/06/UUM-NUR-SYIFA-IZZATI.pdf> (accessed 29 March 2025)

Chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://buditeli.unibit.bg/images/program/2020/section_1/1_Sabina_Eftimova.pdf

Wilson, J. (2000), „Volunteering“. *Annual Review of Sociology*, № 26, 215.

<https://foryoubg.org/bg/mladezhki-programi/dobrovolchestvo>